

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MARIJAMPOLĖS PATAISOS NAMUS

2018 m. lapkričio 29 d. Nr. 4D-2018/1-804
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Marijampolės pataisos namų (toliau vadinama ir – MPN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai netenkinus Pareiškėjo prašymo protezuoti dantis.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma: „Kreipiausi į Marijampolės pataisos namų Sveikatos priežiūros tarnybą dėl atlikimo reikalingo dantų protezavimo [...]. Tačiau gavau atsakymą, jog Marijampolės pataisos namų Sveikatos priežiūros tarnyba [...] nuteistiesiems nemokamai protezuoti dantų negali“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2018 m. liepos 17 d. raštu Nr. 4D-2018/1-804/3D-1949 kreipėsi į MPN, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2018 m. spalio 1 d. Seimo kontrolierius gavo 2018 m. rugpjūčio 1 d. MPN raštą Nr. 9/07-8904. Šiame rašte ir prie jo pridetuose dokumentuose nurodoma:

4.1. 2018 m. gegužės 22 d. Pareiškėjas kreipėsi į MPN administraciją prašydamas nemokamai protezuoti jam dantis;

4.2. 2018 m. birželio 8 d. raštu Nr. 20/07-707 MPN atsakė į 2018 m. gegužės 22 d. Pareiškėjo kreipimąsi; šiame rašte paaiškinta, kad pagal nustatytą teisinį reglamentavimą teisę į dantų protezavimą, kompensuojamą iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto, turi asmenys, kuriems sukako senatvės pensijos amžius, asmenys, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais, ir vaikai; pažymima, kad Pareiškėjas nepatenka į nė vieną teisės aktuose įtvirtintą kategoriją, todėl jam tenka pareiga sumokėti už dantų protezavimo paslaugas; Pareiškėjui pasiūlyta įsidarbinti ir iš darbo užmokesčio sutaupyti reikalingas lėšas;

4.3. Pareiškėjui yra nustatytas dantų protezavimo poreikis, asmens sveikatos istorijoje konstatuojant, kad Pareiškėjui yra nustatyti „[duomenys neskelbiami]“;

4.4. 2015 m. Pareiškėjas kreipėsi į MPN administraciją dėl galimybės dirbti; šis prašymas buvo patenkintas ir Pareiškėjui buvo sudaryta galimybė dirbti VĮ „B“ [...] pareigose nuo 2015 m.

liepos 23 d. iki 2016 m. spalio mėnesio; 2016 m. sausio ir vasario mėnesiais Pareiškėjas nebuvo vedamas į darbą, nes [...] gamyba nevyko; už išdirbtą laikotarpį Pareiškėjui buvo išmokėtas atlyginimas (per mėnesį būdavo išmokama nuo 5 iki 55 EUR; iš viso Pareiškėjui buvo išmokėta 437,23 EUR suma).

5. 2018 m. rugsėjo 11 d. Pareiškėjas pateikė papildomus dokumentus, reikšmingus Skundo nagrinėjimui, tarp jų, 2018 m. rugpjūčio 9 d. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – KD, Kalėjimų departamentas) atsakymą Nr. 2S-2556, kuriame nurodoma: „Jeigu nuteistieji savo asmeninėje sąskaitoje lėšų neturi, jiems gali būti sudaryta galimybė sutaupyti pinigus dantims protezuoti. Vadovaujantis Piniginių išmokų arešto, terminuoto laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems skyrimo ir mokėjimo taisyklėmis, patvirtintomis Kalėjimų departamento direktoriaus 2005 m. gruodžio 25 d. įsakymu Nr. 4/07-260 nuteistiesiems gali būti mokamos piniginės išmokos. Pirmiau minėtų taisyklių 2 punkte rašoma, kad konkretų piniginės išmokos dydį kiekvienam nuteistajam nustato areštinės, pataisos įstaigos ar tardymo izoliatoriaus administracija, atsižvelgdama į nuteistiesiems pinigines išmokoms mokėti įkalinimo įstaigai skirtas lėšas, nuteistojo elgesį, dalyvavimą darbinėje veikloje, socialinės rehabilitacijos programose ir grupę, kuriai priskirtas nuteistasis.“

6. Seimo kontrolierių įstaigoje gautas 2018 m. rugsėjo 13 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – TM) raštas Nr. (1.39 E) 7R-6048, susijęs su dantų protezavimo paslaugų teikimu nuteistiesiems. Šiame rašte nurodoma:

6.1. „Nekvestionuojant pažymoje [2018 m. rugpjūčio 1 d. Seimo kontrolieriaus pažyma Nr. 4D-2017/1-1148] nurodytos aplinkybės, kad laisvės atėmimo vietose dirbantiems nuteistiesiems yra nustatytas mažesnis nei laisvėje darbo užmokestis, atkreipiame dėmesį į tai, kad nuteistieji yra pilnai išlaikomi valstybės [...], todėl, skirtingai nei laisvėje esantys asmenys, jie neprivalo didžiosios dalies savo gauto darbo užmokesčio lėšų skirti kitoms reikmėms [...]. Atsižvelgiant į tai, **dirbti galintys nuteistieji** turi iš esmės tas pačias, o neretai – ir didesnes galimybes (lyginant su minimalų darbo užmokestį laisvėje gaunančiais asmenimis) iš gaunamo darbo užmokesčio sutaupyti reikiamas lėšas *inter alia* ir valstybės nekompensuojamoms dantų protezavimo paslaugoms apmokėti“;

6.2. „[...] asmeniui teikiama parama neturi virsti privilegija, ji neturi sudaryti prielaidų asmeniui pačiam nesiekti didesnių pajamų, savo pastangomis neieškoti galimybių užtikrinti sau žmogaus orumą atitinkančias gyvenimo sąlygas.“

7. 2018 m. spalio 30 d. raštu Nr. 4D-2018/1-804/3D-2930 Seimo kontrolierius kreipėsi į KD, prašydamas informuoti, *kokiam skaičiui asmenų* per laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2018 m. birželio 1 d. buvo paskirtos ir išmokėtos piniginės išmokos pagal Piniginių išmokų arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir terminuoto laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems skyrimo ir mokėjimo taisyklės (toliau vadinama ir – Taisyklės), patvirtintas 2005 m. gruodžio 25 d. KD direktoriaus įsakymu Nr. 4/07-260; *kokia suma* per laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2018 m. birželio 1 d. buvo išmokėta asmenims vadovaujantis Taisyklėmis. 2018 m. lapkričio 13 d. Seimo kontrolierius gavo tos pačios dienos KD raštą Nr. 1S-3743. Šiame rašte nurodoma: „Pateikiame informaciją apie Kalėjimų departamentui pavaldžių įstaigų išmokėtas pinigines išmokas nuteistiesiems per laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2018 m. birželio 1 d. pagal Seimo kontrolieriaus rašte nurodytus klausimo numerius: 2.1. Kybartų pataisos namai skyrė pinigines išmokas 300 asmenų; [...]; Marijampolės pataisos namai – 1 192 asmenims; [...]. 2.2. Kybartų pataisos namų išmokėtų piniginių išmokų suma sudarė 1 390 Eur; [...]; Marijampolės pataisos namų – 7 347,92 Eur; [...].“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

8. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. priimtos rekomendacijos šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalinimo taisyklių“:

8.1. *40.3 punktas* – „Visi kaliniai turi turėti galimybę naudotis medicinos paslaugomis, kurios teikiamos šalyje, ir negali būti diskriminacijos teisinės padėties pagrindu“;

8.2. *42.3 punktas* – „Tiriant kalinius, praktikuojantis gydytojas arba jam pavaldi kvalifikuota medicinos sesuo turi ypatingai atkreipti dėmesį į šiuos aspektus: [...] b. nustatyti fizinius ir protinius susirgimus bei imtis atitinkamų gydymo priemonių ir tęsti jau pradėtą gydymą; [...]“.

9. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

9.1. *10 straipsnis „Nuteistųjų teisinė padėtis“* – „1. Bausmes atliekantys Lietuvos Respublikos piliečiai turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams įstatymų nustatytas teises, laisves ir pareigas su apribojimais, kuriuos numato Lietuvos Respublikos įstatymai ir teismo nuosprendis. 2. Bausmes atliekančių užsieniečių teisinę padėtį nustato Lietuvos Respublikos įstatymai, reglamentuojantys šių asmenų teises, laisves bei pareigas jiems esant Lietuvos Respublikoje, Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys, Lietuvos Respublikos įstatymai ir teismo nuosprendis“;

9.2. *129 straipsnio „Nuteistųjų valstybinio socialinio draudimo ir valstybinio socialinio draudimo stažo klausimai“ 1 dalis* – „Laisvės atėmimo bausmę atliekantys nuteistieji valstybiniu socialiniu draudimu nedraudžiami, išskyrus Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinį draudimą“;

9.3. *174 straipsnis „Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekančių nuteistųjų sveikatos priežiūra“* – „1. Asmens sveikatos priežiūra pataisos įstaigose bei areštinėse organizuojama ir atliekama pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos įstatymus. 2. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekančių nuteistųjų ambulatorinėms pirminės ir antrinės asmens sveikatos priežiūros paslaugoms teikti pataisos įstaigose steigiamos sveikatos priežiūros tarnybos. Šių tarnybų struktūrą, pareigybių skaičių ir veiklos tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras ir teisingumo ministras. Stacionariųjų asmens sveikatos priežiūros įstaigų teikiamoms antrinės asmens sveikatos priežiūros paslaugoms teikti steigiamos laisvės atėmimo vietų ligoninės. 3. Laisvės atėmimo bausmę arba areštą atliekančiam nuteistajam reikalingos asmens sveikatos priežiūros paslaugos, kurių suteikti pataisos įstaigų sveikatos priežiūros tarnybose ir laisvės atėmimo vietų ligoninėse nėra galimybių, sveikatos apsaugos ministro ir teisingumo ministro nustatyta tvarka teikiamos valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose užtikrinant nuteistųjų apsaugą. 4. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekančių nuteistųjų sveikatos priežiūrą organizuoja Sveikatos apsaugos ministerija“;

9.4. *183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“* – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos.“

10. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo:

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai

savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...].“

11. Laisvės atėmimo vietose veikiančių asmens sveikatos priežiūros tarnybų struktūros, etatų skaičiaus ir darbo tvarkos aprašo, patvirtinto 2009 m. kovo 18 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. V-195/1R-76:

11.1. *1 punktas* – „Laisvės atėmimo vietose veikiančių asmens sveikatos priežiūros tarnybų struktūros, etatų skaičiaus ir darbo tvarkos aprašas skirtas užtikrinti, kad suimtiesiems bei asmenims, atliekantiems arešto ar laisvės atėmimo bausmes [...], būtų teikiamos tokios pat asmens sveikatos priežiūros paslaugos kaip ir laisvėje esantiems asmenims“;

11.2. *17 punktas* – „Jeigu suimtajam ar nuteistajam [...] reikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos negali būti suteiktos tarnyboje, jos gydytojai teisės aktų nustatyta tvarka suimtiesiems ar nuteistiesiems išduoda siuntimus ambulatorinėms ar stacionarinėms specializuotoms asmens sveikatos priežiūros paslaugoms gauti Laisvės atėmimo vietų ligoninėje ar valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose.“

12. Dantų protezavimo paslaugų išlaidų kompensavimo iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto tvarkos aprašo, patvirtinto 2005 m. lapkričio 21 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-890 (toliau vadinama – Aprašas):

3 punktas – „Teisę į dantų protezavimo paslaugas, kompensuojamas iš PSDF [*Privalomojo sveikatos draudimo fondo*] biudžeto, turi privalomuoju sveikatos draudimu apdrausti asmenys: 3.1. kuriems sukako senatvės pensijos amžius; 3.2. kurie pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais; 3.3. vaikai.“

Tyrimui reikšminga Lietuvos Respublikos teismų praktika

13. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama – LVAT) 2011 m. balandžio 19 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-143-2876/2011, nurodė:

„Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti *objektyviais* duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai [...].“

14. LVAT 2012 m. gruodžio 20 d. sprendime, priimtame administracinėje byloje Nr. A-822-3206-12, konstatavo:

„Pagal Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (2008 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. X-1791 redakcijos) 5 straipsnį, Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (pagal Statuto 2 straipsnio 1 dalį, pataisos namai yra Kalėjimų departamentui pavaldi įstaiga) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Bausmių vykdymo kodeksu, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Suėmimo vykdymo įstatymu, kitais įstatymais, šiuo statutu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais. Pagal Statuto 4 straipsnį, Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų veikla grindžiama teisingumo, teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo,

suimtųjų ir nuteistųjų lygybės prieš suėmimo ir bausmių vykdymo įstatymus, humanizmo, bausmių vykdymo individualizavimo, progresyvaus bausmių atlikimo ir viešumo principais. Panevėžio pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, *objektyvumo*, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktą).“

Tyrimo išvados

15. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvieno iš šių dalių atskirai:

15.1. dėl MPN pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai nepagrįstai atsisakant Pareiškėjui suteikti nemokamas dantų protezavimo paslaugas;

15.2. dėl teisės į sveikatos priežiūros prieinamumą (dantų protezavimą).

Dėl MPN pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai nepagrįstai atsisakant Pareiškėjui suteikti nemokamas dantų protezavimo paslaugas

16. Skunde nurodoma, kad MPN Pareiškėjui pateikė galimai nepagrįstą 2018 m. birželio 8 d. atsakymą, kuriuo yra atsisakoma jam suteikti nemokamas dantų protezavimo paslaugas.

17. Nagrinėdamas pareiškėjų skundus MPN, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, ir objektyvumo principo, kuris reiškia, kad oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs.

Pažymėtina, kad LVAT, atskleisdamas objektyvumo principo turinį, 2011 m. balandžio 19 d. nutartyje nurodė, jog laisvės atėmimo institucijų, t. y., ir MPN, sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai (šios pažymos 9.4, 10, 13, 14 punktai).

18. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2018 m. gegužės 22 d. Pareiškėjas kreipėsi į MPN administraciją prašydamas nemokamai protezuoti jam dantis; 2018 m. birželio 8 d. raštu MPN Pareiškėjui paaiškino, kad pagal nustatytą teisinį reglamentavimą teisę į dantų protezavimą, kompensuojamą iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto, turi asmenys, kuriems sukako senatvės pensijos amžius, asmenys, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais, ir vaikai; pažymima, kad Pareiškėjas nepatenka į nė vieną teisės aktuose įtvirtintą kategoriją, todėl jam tenka pareiga sumokėti už dantų protezavimo paslaugas. Taigi *MPN pareigūnai teisingai ir išsamiai paaiškino Pareiškėjui Apraše* (šios pažymos 12 punktą) *nustatytą teisinį reglamentavimą, kokius kriterijus Pareiškėjas turėtų atitikti, kad įgytų teisę nemokamai gauti dantų protezavimo paslaugas*, todėl teigti, kad 2018 m. birželio 8 d. atsakymas yra nepagrįstas ir neatitinka teisės aktų reikalavimų, nėra pagrindo.

19. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl MPN pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai atsisakant Pareiškėjui suteikti nemokamas dantų

protezavimo paslaugas, yra atmetina.

Dėl teisės į sveikatos priežiūros prieinamumą (dantų protezavimą)

20. Sveikata yra svarbi bendražmogiška vertybė, todėl tiek tarptautiniuose, tiek Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta, kad laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims *turi būti teikiamos tokios pat asmens sveikatos priežiūros paslaugos kaip ir laisvėje esantiems asmenims*, tais atvejais, kai tokių reikiamų paslaugų negali suteikti laisvės atėmimo vietų gydymo įstaigos, paslaugos gali būti teikiamos valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose (šios pažymos 8, 9.1, 9.3 ir 11 punktai). Tai reiškia, kad minėtiems asmenims turi būti sudaromos *realios sąlygos* gauti lygiai tokios pačios kokybės sveikatos priežiūros paslaugas kaip ir laisvėje esantiems asmenims.

21. TM pareigūnų teigimu, laisvės atėmimo vietose esantiems asmenims yra taikomi tapatūs kriterijai kaip ir laisvėje esantiems asmenims, siekiantiems gauti nemokamas dantų protezavimo paslaugas, t. y., asmuo, neatitinkantis Apraše nustatytų kriterijų, minėtas paslaugas gali gauti mokėdamas už jas savo uždirbtomis lėšomis; nuteistiesiems sutaupyti dantų protezavimui reikalingas lėšas yra paprasčiau nei laisvėje esantiems asmenims, nes jie yra visiškai išlaikomi valstybės lėšomis (šios pažymos 6 punktas). Tokia TM pareigūnų pozicija jau anksčiau kėlė ir šiuo metu kelia abejonų, nes dėl specifinės teisinės padėties (nuteistieji yra visiškoje laisvės atėmimo vietų pareigūnų žinioje) laisvės atėmimo vietose esantys asmenys neturi tokių galimybių pasirinkti darbą ir užsidirbti pakankamai lėšų dantų protezavimo paslaugoms įsigyti, kokias turi laisvėje esantys asmenys.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjui yra nustatytas dantų protezavimo poreikis, asmens sveikatos istorijoje konstatuojant, kad Pareiškėjui yra nustatyti „[duomenys neskelbiami]“, tačiau jis neatitinka Apraše nustatytų kriterijų; *2015 m. Pareiškėjas išreiškė savo pageidavimą dirbti; MPN sudarė jam sąlygas dirbti nuo 2015 m. liepos 23 d. iki 2016 m. spalio mėnesio (2016 m. sausio ir vasario mėnesiais Pareiškėjas nebuvo vedamas į darbą), t. y. 14 mėnesių; duomenų, kad Pareiškėjas būtų atsisakęs dirbti, nėra; už visą išdirbtą laikotarpį Pareiškėjui buvo išmokėtas 437,23 EUR atlyginimas*. Šios aplinkybės patvirtina, kad dirbantiems nuteistiesiems mokami atlyginimai yra nedideli.

Atsižvelgiant į tai ir į Seimo kontrolieriaus praktikoje ne kartą konstatuotas aplinkybes, kad laisvės atėmimo vietos dažnai apskirtai neturi galimybės įdarbinti visų norinčiųjų, konstatuotina, jog laisvės atėmimo vietose ir laisvėje esančių asmenų galimybės užsidirbti lėšų sveikatos priežiūros (šiuo atveju – dantų protezavimo) paslaugoms įsigyti negali būti laikomos tapaçiomis.

22. 2018 m. rugpjūčio 9 d. KD rašte Nr. 2S-2556 (šios pažymos 5 punktas) išaiškinama, kad pataisos įstaigos administracija gali sudaryti galimybę nemokiems nuteistiesiems sutaupyti pinigus, reikalingus dantims protezuoti, skirdama jiems pinigines išmokas.

Skundo tyrimo metu KD pateikė statistinius duomenis (šios pažymos 7 punktas), iš kurių nustatyta, kad nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2018 m. birželio 1 d., t. y., per penkis mėnesius, MPN administracija skyrė pinigines išmokas 1 192 asmenims, kuriems buvo išmokėta 7 347, 92 EUR. Tai reiškia, kad *vidutiniškai vienam asmeniui per mėnesį buvo išmokėta 1,23 EUR (7 347,92 EUR ÷ 1192 asmenims) ÷ 5 mėnesių*). Seimo kontrolieriaus nuomone, tokio dydžio piniginė išmoka negalėtų būti laikoma pakankama ir sudaranti realią galimybę nuteistiesiems per protingą laikotarpį susitaupyti lėšų sveikatos priežiūros (šiuo atveju – dantų protezavimo) paslaugoms įsigyti.

23. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad *nemokūs* nuteistieji, įskaitant ir Pareiškėją, neabejotinai atsiduria blogesnėje padėtyje ir jiems nėra užtikrinamas toks pats sveikatos

priežiūros paslaugų (šiuo atveju – dantų protezavimo) prieinamumas kaip laisvėje esantiems asmenims. Dėl šios priežasties konstatuotina, kad Skundo dalis dėl teisės į sveikatos priežiūros prieinamumą (dantų protezavimą) yra pagrįsta.

TM rekomenduotina nustatyti tokį teisinį reglamentavimą, kad nemokių nuteistųjų, kuriems yra nustatytas dantų protezavimo poreikis, dantų protezavimo išlaidos būtų kompensuojamos arba jiems būtų sudaromos realios sąlygos gauti protezavimo paslaugas kitu būdu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

24. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl MPN pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai nepagrįstai atsisakant Pareiškėjui suteikti nemokamas dantų protezavimo paslaugas atmesti.

25. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl teisės į sveikatos priežiūros prieinamumą (dantų protezavimą) pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

26. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai rekomenduoja nustatyti tokį teisinį reglamentavimą, kad nemokių nuteistųjų, kuriems yra nustatytas dantų protezavimo poreikis, dantų protezavimo išlaidos būtų kompensuojamos arba jiems būtų sudaromos realios sąlygos gauti protezavimo paslaugas kitu būdu.

27. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas